

mede, dat deze behoorden tot het geslacht *Leiognathus*, dat in de Java-zee zeer algemeen is en zich vooral op den bodem ophoudt.

Het is typisch, dat niet alleen *Neomeris*, maar in het algemeen alle kleinere Tandwalvisschen, die een dergelijken afgeknotten kop vertoonen, hun voedsel op den bodem schijnen te zoeken, dit in tegenstelling met de vormen met een lange spitse snuit, die alle snelle jagers van het open water zijn.

Het leek mij wel van belang iets over dit nog zoo weinig bekende dier mede te deelen. Een aantal van de hier vermelde gegevens trof ik o. a. aan in het artikel van GLOVER M. ALLEN „The Black Finless Porpoise” (Bull. Comp. Zool. Harvard Univ. 65, 1921, p. 233-256) waarheen ik verder wil verwijzen.

Buitenzorg.

A. C. V. VAN BEMMEL.

DE PARELMOERVISSCHERIJ IN HET OOSTEN VAN DEN INDISCHEN ARCHIPEL

Het is met opzet, dat in den titel gesproken wordt van de parelmoervisscherij, hoewel men kortweg meestal spreekt van parelvisscherij, van parelduikers en parelloggers en zelfs van parelschelpen.

loggers en zelfs van parelschelpen.

Waar het om gaat in deze industrie is het parelmoer en niet de parels, die te zeldzaam zijn in de Indische wateren om een speciale visscherij loonend te kunnen doen zijn.

De parelmoeroester, welke hier van belang is, *Pinctada maxima*, de koelit moetiara, — d. i. schil van de parel —, der inlanders, wordt in hoofdzaak in het Oosten van onzen Archipel gevonden. De Arafoerazee is daarvoor wel het middelpunt; te Dobo in de Aroearchipel op Nederlandsch grondgebied, op Thursday Island in de Torresstraat, te Port Darwin en

Fig. 1. Parelschoener aan het werk. Duidelijk ziet men den helper met de luchtslang en ook de „tender” met de z. g. lifeline. Hij heeft het leven van den duiker in de hand.

Broome op den vasten wal van Australië, vinden wij dan ook de bekende centra van de parelvisscherijvloten. De parelmoeroester wordt verder ook gevonden langs de kusten van Nieuw Guinea, voor zoover die niet te modderig zijn, bij de Tenimber-eilanden, Flores, Halmahera en de Banggai-archipel, om alleen maar de voornaamste plaatsen te noemen.

De oester, welke een lengte van ongeveer 25 cm kan bereiken, komt overal voor, van bij eb droog vallende banken tot in de grootste diepten die de duiker kan bereiken en gaat vermoedelijk nog veel verder. Op vaste bodemsoorten, bedekt met zand, grind, koraalpuin en dergelijke, komt de oester het meeste voor, zachte modderbodem is minder geschikt, al zijn ze ook daar wel geconstateerd. Men spreekt bij de visscherij van de z. g. banken, die in werkelijkheid heelemaal geen

banken, d. i. ondiepten, zijn, doch alleen maar plaatsen waar de oester méér gevonden wordt dan elders. De leek heeft veelal den indruk, dat de schelpen daar mannetje aan mannetje op den bodem liggen, zooals dat ook het geval is met de consumptieoesters in de Europeesche wateren. Niets is echter minder waar dan dat. Ze liggen op groote afstanden van elkaar, nu eens wat verder uiteen, dan weer eens wat dichtër bij elkaar. Een duiker, die den geheelen dag den zeebodem afzoekt, heeft veelal een gemiddelde dagvangst van 25 à 30 oesters! Enorme afstanden legt hij daarbij al loopende en zoekende af. Dit toont ons wel duidelijk de betrekkelijke schaarschte van deze dieren. Ze liggen dus zeker niet voor het oprapen en het is hard werken om de ruimen van het schip vol te krijgen.

De larve van de parelmoeroester leeft planktonisch, evenals die van alle schelpdieren. In een bepaald stadium zet deze larve zich vast en het is daarom duidelijk, waarom een min of meer harde en steenachtige bodem beter geschikt is dan een zachte. Het jonge broed heeft hier ook meer kans om uit te groeien tot een volwassen oester, omdat op zand- of steengrond het verstikkingsgevaar door opgewoeld slib natuurlijk veel geringer is dan op modderbodem.

De groei gaat het eerste jaar vrij snel. Een oester van één jaar oud is ongeveer 12 cm, zoodat de groei ongeveer 1 cm per maand bedraagt. Het dier kan 5 à 6 jaar oud worden en is dan 22 — 23 cm van slotrand tot schaalrand gemeten. Het is duidelijk, dat de groei in de laatste twee jaren steeds langzamer gaat, ofschoon de schelp steeds dikker wordt.

Het parelmoer wordt in hoofdzaak gebruikt voor de knopenindustrie en middelgroote schelpen zijn wel het meeste waard. Van de oude dikke schelpen maakt men gespen, mesheften en dergelijke.

Talrijk zijn de vijanden van de oester. Groote roggen, die zeer talrijk zijn in deze wateren, eten zelfs nog volwassen exemplaren. Papegaaivisschen en *Balistes*-soorten hebben liever de kleine en halfwassen individuen. Ook zeesterren en verschillende roofslakken versmadden de parelmoeroester in geenën deele. Op de schelp zetten zich dikwijls boorsponzen en boormossels vast en volwassen schelpen zijn dikwijls doorzeefd met boorgangen, wat natuurlijk aan de handelswaarde niet ten goede komt. Hoe grootër de schelpen zijn, hoe kleiner het percentage geheel gezonde schelpen is.

In den handel onderscheidt men twee variëteiten, die wel eens ten onrechte voor twee verschillende soorten worden gehouden. De mooiste vorm is de z.g. „white lip”, of „silverlip”. Het parelmoer heeft hier een zilveren glans in tegenstelling met de andere variëteit, de „gold”- of „yellowlip”, die meer geelachtig is. Een geheel andere soort is de z.g. „blacklip” van den handel, ook wel Flores of „Bandashell” genoemd. Deze is veel kleiner dan de eerst behandelde soort en is daarom ook veel minder waard.

Het visschen naar de parelmoerschelpen is van oudsher een bedrijf geweest waarover een zeker waas van geheimzinnigheid en romantiek hing. Verhalen van plotselingen fabelachtigen rijkdom, maar ook van dronkenschap en moord en

Fig. 2. De duiker komt in zijn opgeblazen duikerpak boven drijven. Hij heeft de hand aan de reguleteur van de luchtafvoer aan de helm.

doodslag, zijn er aan verbonden en het is geen wonder, dat vele avonturiers zich aangetrokken voelden tot dit bedrijf; we vonden en vinden nog steeds een bont mengelmoes van de meest verschillende nationaliteiten in de diverse visscherijcentra. Vooral in vroegere jaren kwamen onderlinge twisten en als gevolg daarvan moord en doodslag nog al eens voor. Met den plotseligen, fabelachtigen rijkdom liep het echter nog al los. Wel zijn er in den goeden tijd kapitalen mee verdiend en de vondst van één enkele parel kon een geldswaarde van eenige duizenden betekenen, maar in vele gevallen was het ook „zoo gewonnen zoo geronnen”, en overigens was het parelmoervisschen een hard en niet altijd ongevaarlijk werk. Tegenwoordig is echter het sop vrijwel van de ketel, eenerzijds door de geweldige overproductie van parelmoer door de Japansche visscherij en anderzijds door de nog steeds heerschende economische depressie.

Fig. 3. De duiker komt aan boord. Duidelijk zijn hier ook weer luchtslang en lifeline te zien.

De parelmoervisscherij is bij uitstek een seizoenvisscherij, die volstrekt gebonden is aan mooi weer, aan een kalme zee dus. Deze vinden we alleen daar, waar een afluende wind waait, dus aan de Australische kusten in onzen Oostmoesson (April-October) en bij de Aroe-eilanden in den Westmoesson (November-April). Daar wordt de visscherij in hoofdzaak uitgeoefend voor de z. g.

Achterwal, d. i. de Oostzijde van die eilandengroep.

Voorzoover de parelmoervisscherij geëntameerd wordt door Europeanen, wordt deze uitgeoefend met behulp van schoeners, kleine zeilschepen dus, die echter in den tegenwoordigen tijd al meer en meer met motoren worden uitgerust. Deze scheepjes blijven weken en soms maanden achtereen op zee. Voeding- en drinkwater worden door z. g. moederschepen telkens aangebracht, die dan meteen den binnengehaalden buit afhalen om die naar de goedangs van hun basis te brengen.

Aan boord van den schoener bevindt zich in de eerste plaats een duiker, die tevens gezagvoerder is. Dan is er de z. g. tender, de man die de life-line vasthoudt, waarover hieronder meer. Verder zijn er een tweetal bedieningsmannschappen voor de luchtpomp en nog eenige matrozen.

Het werk aan boord begint met zonsopgang en eindigt met zonsondergang, met af en toe eens een half uurtje rust, waarvoor de duiker dan boven aan dek komt. 's Ochtends stapt dus de gezagvoerder in zijn duikerpak, na zich eerst van wollen ondergoed en een ijsmuts voorzien te hebben, om de koude onder water tegen te gaan. Bij het gummie duikerpak behooren een paar met veel lood bezwaarde schoenen, een borstkuras (dat ook al verzwaard is) en een helm, waarin de luchtslang uitmondt. Al dat gewicht moet voorkomen, dat de duiker gaat zweven of drijven. Om zijn middel komt nu nog een eind touw, de bovengenoemde life-line, waarmee hij in verbinding blijft met het schip en waaraan hij straks weer binnen boord gehaald wordt. De handen blijven vrij, het duikerpak wordt dus bij de polsen dichtgebonden.

Zoodra de helm is opgezet, beginnen de mannen aan de pomp te pompen, de duiker inspecteert nog eens voor het laatst of alles in orde is, waarbij zijn handen — die vrij uit het monsterachtige duikerpak steken — belachelijk klein aandoen. Dan stapt hij langs een trapje buiten boord en vangt de reis naar de diepte aan. Voor zoover noodig is, wordt nu door een speciaal daarmee belaste helper de luchtslang uitgevierd of ingehaald. De tender doet hetzelfde met de life-line, waarbij hij er voor moet zorgen, dat deze lijn geen oogenblik slap komt te staan. Hij heeft de verantwoordelijkste post aan boord, want van zijn opmerkzaamheid kan het leven van den duiker afhangen. Het is dus duidelijk, dat de duiker volkomen op zijn tender moet kunnen vertrouwen. Terwijl het verdere personeel elkander afwisselt aan de pompen of aan de luchtslang is dat met de tender niet het geval. Deze blijft op zijn post zolang de duiker beneden is.

Is de duiker beneden aangekomen, dan begint hij meteen zijn wandeling over den zeebodem op zoek naar parelmoer. Het schip zeilt zachtjes mee. Door middel van een seinenstelsel door rukken aan de life-line, deelt de duiker zijn bevindingen mee en hij dirigeert ook op deze wijze het schip, want ook onder water blijft hij gezagvoerder. Wil hij weer naar boven, dan is er niets anders te doen dan het sein van ophalen te geven en oogenblikkelijk begint de tender de lijn in te halen. Intusschen draait de duiker de luchtafvoer aan de helm dicht, het duikerpak wordt als een ballon opgeblazen en als een groote vormlooze massa schiet de duiker naar de oppervlakte.

Vindt hij een plek, die hem veelbelovend lijkt voor parelmoer, dan geeft hij door middel van de life-line het sein om vaart te minderen. Is dit plekje afgezocht, dan wordt de onderzeesche wandeling weer voortgezet tot hij weer een volgend plekje vindt.

De oesters worden in een klein zakje gestopt en telkens als de duiker boven komt wordt de vangst op het dek uitgestort. De schelpen zijn dan zwaar begroeid met sponzen, koralen en andere zeegewassen, en er is een scherp en geoefend oog voor noodig om ze als zoodanig te herkennen in het halfduister, dat op den zeebodem heerscht. Na volbrachten dagtaak, als de duiker zijn duikplunje heeft uitgetrokken, komt het groote moment van het openen van de oesters, om te zien of er wellicht ook parels in zitten. Meestal is de buit wat dat betreft nihil en het gebeurt meer dan eens, dat op een paar duizend oesters slechts één parel gevonden wordt welke handelswaarde heeft.

Hoewel het gebeuren kan, dat parels van groote waarde aangetroffen worden, is dat toch een zeldzaam feit. In vroeger jaren ging er altijd een z.g. moederschip mee met de vloot van parelschoeners. Aan boord was dan meestal de eigenaar van de geheele onderneming of een van zijn vertegenwoordigers. Deze opende dan eigenhandig de oesters om zodoende diefstal van parels,—die tenslotte door

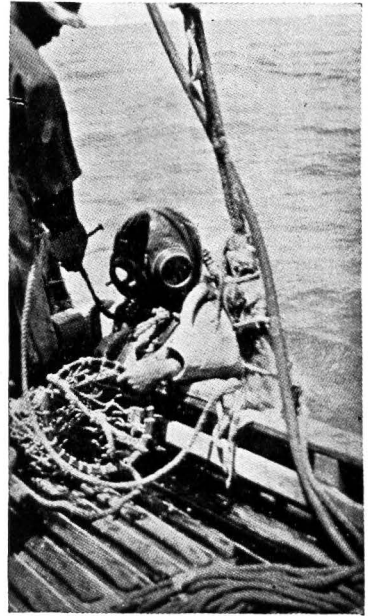

Fig. 4. De duiker op het moment, dat hij aan dek zal stappen. In de linkerhand houdt hij het netje voor de parelmoerschelpen.

hun kleinheid heel makkelijk te verbergen zijn—, te voorkomen. Bij de prijsdaling der parels in de laatste jaren is deze methode niet meer loonend. Er zijn dan ook reederijen, die thans maar de parels aan de bemanning der schepen laten. Het op deze wijze geleden verlies is minder dan de eerst gemaakte onkosten van het toezicht! Ook heeft het natuurlijk tot gevolg, dat de bemanning harder werkt, nu ze kans hebben op een buitenkansje.

Er zijn ook nog reederijen, die het bovenbeschreven stelsel niet toepassen. Wel is er geen toezicht meer, maar er wordt verwacht, dat de gevonden parels ingeleverd zullen worden. De toch al zoo spaarzame parelvondsten zijn echter sinds dien sterk achteruitgegaan! Au bon entendeur.....!

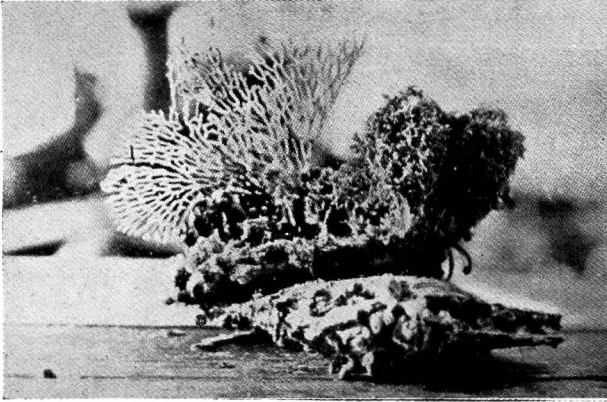

Fig. 5. Parelmoeroesters aan dek, begroeid met verschillende zeegewassen.

Niet overal echter worden zoo weinig echte parels gevonden als bij de Aroe-eilanden en in de Arafoera- en Timorzee. In de omgeving van Thursday Island bijvoorbeeld, schijnen de parels veelvuldiger te zijn. Bij de kusten van Ceylon en in de Perzische Golf heeft men zelfs een regelrechte pavelvisscherij. Het betreft daar echter een andere soort. Men is daar zelfs tegenwoordig zoo ver, dat men niet eens meer de oesters opent. Met röntgenstralen worden de schelpen eerst doorgelicht en die exemplaren, die géén pavel in zich hebben worden weer in zee gebracht.

Ook in de Arafoera-zee komt een kleine paveloester, *Pinctada vulgaris* voor, die geregeld parels levert. Dit zijn echter speldeknop-groote objecten, z. g. zand of stofparels, die niet per stuk maar per partij worden verhandeld. De bouw en de oorzaken van het ontstaan van parels hebben wij in een vorig artikel uitvoerig besproken.

Voor den duiker is een grind- of zandbodem het beste geschikt. In een modderbodem zakt hij te ver weg en ook kan hij dan door opdarrelend slib niets zien. Om diezelfde reden is de pavelmoervisscherij ook een „mooi weer-visscherij”, omdat bij stormweer het water al spoedig zoo troebel wordt in de ondiepe zeeën, dat de duiker niet voldoende om zich heen kan zien; 40 vadem is wel de grootste diepte waarin de geoefende duiker met zijn duikerpak nog kan komen. Bij een diepte van 20 à 25 vadem is er echter reeds kans op de z.g. paralysis, de zoo gevreesde duikerziekte. Hierbij treden verlammingen op tengevolge van beschadiging van het ruggemerg door gasballetjes in het bloed, die ontstaan wanneer de duiker te snel uit groote diepte wordt opgehaald omdat de druk te snel vermindert. Een duiker moet uit groote diepten in étappes naar boven worden gehaald; bij elke étappe laat men hem dan een half uurtje in het water zweven. Neemt men dezen voorzorgsmaatregel niet, dan is het aantal slachtoffers groot. Menige duiker wordt tijdelijk of levenslang verlamd en zelfs sterfgevallen komen niet zelden voor.

Behalve het duiken met behulp van duikerpak en helm, wordt de pavelmoervisscherij bij de Aroe-eilanden ook nog door de inboorlingen beoefend. Zij doen

dit natuurlijk zonder duikerpak, veelal zijn ze zelfs geheel naakt. Men spreekt dan ook wel van „naked diving” of „skindiving” in tegenstelling tot het „helmdiving” of „suiddiving”. De schelpen door den Aroenees gevischt, worden van de andere in den handel onderscheiden als de „native shells”. Dit duiken geschiedt vanuit kleine prauwen en gemiddeld haalt de duiker niet meer dan een diepte van 9 meter (5 vadem), hoewel geoefende personen nog wel dieper kunnen komen. Merkwaaardigerwijs geeft de Aroenees altijd het dubbele getal op. Zegt een Aroenees dus, ik heb 18 meter gedoken, dan is dat volgens onze begrippen 9 meter! Hij telt nl. zoowel de heen- als de terugweg. Den tijd, welken hij onder water blijft, valt niet mee. Ik telde een gemiddelde van 45 seconden. Beweringen in verhalen en reisbeschrijvingen van een tijd van twee minuten, schijnen dus wel overdreven te zijn. Groot is hun buit meestal niet. 1 à 2 schelpen per man en per dag schijnt wel normaal te zijn. Dit beteekent echter altijd nog een dagloon van 40 à 60 cent!

Menigeen zal zich afvragen of het duiken naar parelmoer een gevaarlijk beroep is. De meeste slachtoffers maakt de reeds eerder genoemde paralyse. Menige duiker moet zijn ijver of onvoorzichtigheid dan wel on-

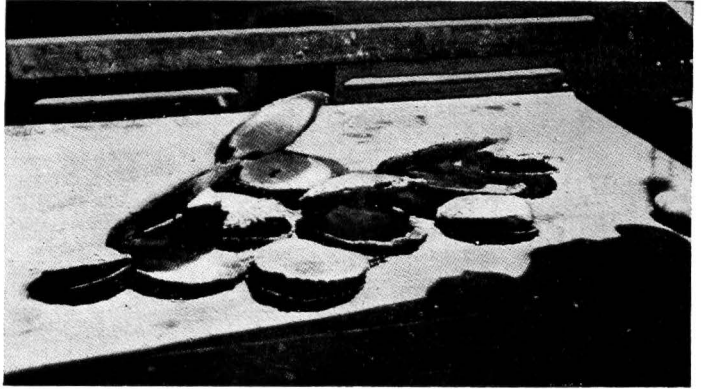

Fig. 6. Schoongemaakte en geopende parelmoerschelpen aan dek.

verschilligheid zich snel van uit groote diepten te laten ophalen, met den dood of met een levenslange of tijdelijke invaliditeit bekoopen. Een te snelle afdaling kan echter ook gevaarlijk worden. De druk neemt dan nl. te snel toe, de mannen aan de pomp kunnen het plotselinge drukverschil niet spoedig genoeg overwinnen en de duiker stikt door samendrukking van de borstkas. Snel ophalen kan dan soms nog redding brengen. Dit te snelle neerdalen kan soms zéér onverwacht gebeuren en behoeft volstrekt niet te geschieden tijdens het neerdalen uit het schip. In den zeebodem, vooral daar waar deze uit een kalkgesteente bestaat, vinden we dikwijls diepe gaten. Als de duiker daar bij vergissing, omdat hij de diepte te weinig schatte, instapt, kan hij verloren zijn. Valt hij daarbij voorover, dan is het gevaar nog grooter, omdat hij zich moeilijk kan oprichten, tengevolge van de zwaarte van het borstkuras. Een andere bron van ongelukken is te vinden in het vastraken van de luchtbus of lifeline aan vooruitspringende rotspunten of koraalstukken, hetgeen weer in de eerste plaats kan geschieden op plaatsen waar de zeebodem ongelijk is. Wanneer de luchtslang dan niet afgeknepen wordt, is de duiker nog wel eens te redden door een tweede man naar beneden te zenden, die dan luchtslang of life-line voorzichtig los weet te maken.

Behalve deze, ik zou zeggen technische, gevaren bedreigen den duiker ook nog verschillende zeebewoners, al is het aantal ongelukken daardoor veroorzaakt minimaal vergeleken bij de eerder genoemde. Het meest tot onze verbeelding spreken natuurlijk de haaien. Toch zijn zij wel het minst gevaarlijk. In het algemeen

is het openzetten van de luchtreguleur aan den helm, waardoor een plotselinge luchtbellensroom ontstaat, voldoende om de haai weg te jagen. Blijft de haai toch nieuwsgierig en komt hij toch dichterbij, dan is het dikwijls naar het schijnt voldoende om hem een flinken schop met de looden schoenen tegen de neus te geven om het dier sterretjes te doen zien en het de beenen of misschien beter gezegd de vinnen te doen nemen. Een heel enkelen keer echter blijft de haai aanvallen en dan is het voor den duiker zaak om de onbeschermden handen, die licht afsteken tegen het donkere duikerpak, te verbergen. Het beste kan dit geschieden door de armen over de borst te kruisen en de handen in de oksels te verbergen, terwijl de duiker zich dan door schoppen moet trachten te verdedigen

Fig. 7. Stapel parelmoerschelpen in de goedang.

tijdens het ophalen. Dikwijls echter is zoo'n aanval niet eens op den duiker zelf gericht, die er dan ook meestal zonder ongelukken afkomt. Hoogstens wordt er een stuk uit zijn duikerpak gescheurd, wat intusschen ernstige gevolgen kan hebben door het binnendringende water, waardoor de duiker kan verdrinken. Als oorzaak echter van een doorgezette haaien-aanval, geeft men algemeen twee redenen op. Als de duiker soms in een of andere holte een langoeste of kreeft ziet en hij laat zich verleiden om deze te vangen, dan loopt hij gevaar, dat een voorbijkomende haai

ook zijn kansen probeert, dit lekkere hapje te bemachtigen. De langoeste klapt bij zijn ontvluchttingspogingen snel den staart tegen het onderlijf en dit veroorzaakt een knappend geluid. De haai kent dit en komt er van grooten afstand op af. Het is meermalen gebeurd, dat een haai het oesternetje, waarin de langoeste was opgeborgen greep en er snel mee wegzwoom, terwijl de duiker verder niet lastig gevallen werd. Ook schildpadden worden zoowel door de parelmoervisschers als door de haaien als een lekkernij beschouwd, en het is te begrijpen dat, wanneer er lucht van schildpaddenvleesch aan het duikerpak hangt, de haai daarop af komt. In de rustperioden aan dek eet de duiker wel eens een hapje, terwijl hij het pak aan houdt. Gemakshalve worden dan de handen aan het duikerpak afgeveegd bij gebrek aan een servet.

Het is merkwaardig, hoe ook bij den naakten duiker handpalmen en voet-zoolen afsteken tegen het donkere lichaam. Het laatste wat men bij het duiken ziet en het eerste bij het naar boven komen, zijn juist die witschijnende palm en zool, terwijl het lichaam nog niet zichtbaar is. Het lijken dan net eenige schichtig heen en weer schietende visschen en het is te begrijpen, dat de haai daar wel eens een kijkje komt nemen. Men schijnt deze lichaamsdeelen dan ook wel eens zwart te kleuren als beveiliging tegen haaiengevaar.

Veel banger dan voor den haai is de duiker voor de *karapoe*, met zijn enorme bek met tanden¹⁾. Toch geloof ik, dat deze angst ongemotiveerd is, omdat ik

¹⁾ Zie De Trop. Natuur 1930, pag. 45 en 1938, pag. 206.

nergens een ongeluk beschreven vond en ook de duikers op de Aroe-eilanden wisten geen bepaalde feiten te noemen. Overigens is het zéér begrijpelijk, dat men voor den enormen muil, die relatief veel grooter is dan een haaienbek, eenigszins bang is.

Ook voor groote inktvisschen heeft men een heilig respect, maar deze schijnen niet aan te vallen, tenzij men erg dicht bij ze in de buurt komt. De duiker kan ze dus makkelijk ontgaan. Zeeslangen zijn meestal ongevaarlijk, al is er een geval bekend, dat een slang een duiker in den duim beet zonder dat de duiker van zijn kant de slang iets gedaan had. Eenige uren later was de man dood.

Het meest gevreesd—en terecht!—zijn de groote vleugelroggen, die juist in deze wateren nog al voorkomen omdat de parelmoeroesters een deel van hun voedsel uitmaken. Zij meten van vleugeltop tot vleugeltop wel 4 à 5 meter. Als een dergelijke kolos nu eens tegen de life-line of luchtslang aanzwemt, dan wordt de duiker met onweerstaanbaar geweld meegesleurd en in de meeste gevallen knappen lijn en slang af en de duiker is verloren. Een tweede ter hulp gezonden duiker kan dikwijls niet eens meer het lichaam redden, zoover is het meegenomen. Soms ook spelen de roggen met de lijn. Met hun oogvinnetjes grijpen ze de lijn of luchtslang vast en het resultaat is dikwijls hetzelfde, hoewel het hier wel eens gelukt de visch te verschrikken.

Ook walvisschen worden een enkele keer den duiker noodlottig. Zonder speciale bedoeling zwemmen ze dan tegen de life-line aan, ze schrikken daarvan en slaan met den staart wild om zich heen. Het is te begrijpen, dat lijn en slang daar niet tegen bestand zijn. Het gebeurt wel eens, dat een walvisch dagen lang een bepaalde schoener begeleidt. Duiken is dan onmogelijk vanaf dat schip, terwijl de andere booten der vloot dat wèl kunnen. De tot werkeloosheid gedoemde bemanning heeft dan heel wat spotternij te verduren!

J. D. F. HARDENBERG.

HET GELIJKTIJDIG OPLICHTEN VAN VUURVLIEGEN

Een jaar of wat geleden verscheen in ons tijdschrift een serie korte mededeelingen over een merkwaardig verschijnsel, dat zich onder zéér bepaalde omstandigheden voordoet bij „vuurvliegjes” (beter: lichtende kevers, Lampyridae), nl. het g e l i j k t i j d i g (simultaan) oplichten dezer kevertjes.¹⁾

Uit al deze opgaven blijkt wel duidelijk, dat het gelijktijdig oplichten van—meestal groote zwermen—vuurvliegen in onzen Archipel geen zeldzaam verschijnsel is, doch, zooals het meer gaat in dergelijke gevallen, zijn de bovengenoemde waarnemingen aan de aandacht van buitenlandsche onderzoekers ontsnapt. Bij het doorbladeren van literatuur troffen wij namelijk toevallig eenige artikelen aan, die dit onderwerp eveneens behandelen en waarin getracht wordt een verklaring van dit imposante schouwspel te geven. Een van deze is van de hand van J. B. BUCK en heet „Synchronous flashing of fireflies experimentally induced”; het verscheen in „Science, n.s., 81, 1935, p. 339-340. Vóór dien tijd schijnen er reeds een 18-tal mededeelingen over het gelijktijdig oplichten van vuurvliegen in „Science” verschenen te zijn. Het blijkt, dat behalve in onzen Archipel, het verschijnsel nog

¹⁾ Korthedshalve verwijzen wij naar deze mededeelingen uit De Trop. Natuur: zie jg. 18, 1929, p. 50; 19, 1930, p. 199; 20, 1931, p. 17, 34, 73-74, 162, 177.